

Секція: Педагогічні науки

Діхнич Катерина Віталіївна

аспірантка кафедри української мови

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

м. Суми, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Діяльність учителя початкової школи є унікальною. Від рівня фахової підготовки вчителя, умінь демонструвати індивідуальний стиль педагогічної діяльності, готовності творчо працювати, самовдосконалюватися, упроваджувати нові підходи до занять залежить ефективність освітнього процесу.

Професійна діяльність учителя початкової школи серед інших педагогічних професій посідає особливе місце. Вона визначається не тільки обсягом освітніх завдань, які вирішуються, а й значущістю цього періоду для всього розвитку і становлення особистості дитини, її цінностей та світогляду. Зважаючи на це, науковці значну увагу приділяють проблемі підготовки майбутнього вчителя початкової школи до професійної діяльності. До підготовки майбутнього сучасного вчителя ставлять такі вимоги: засвоїти методологію наукового пошуку; оволодіти системним аналізом; уміти адаптуватися до різноманітних змін; прогнозувати процес розвитку тієї чи іншої ситуації.

У системі професійної підготовки вчителів початкової школи важливе місце займає педагогічна практика, яка дозволяє студентам самостійно і творчо застосовувати одержані теоретичні знання; дає можливість апробувати здатність до виконання функцій учителя початкової школи; практично підготуватися до самостійної роботи в школі. Від змісту

педагогічної практики та форм і методів її організації значною мірою залежить ефективність професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи та їхня подальша адаптація до професійної діяльності.

Сучасні тенденції початкової освіти потребують удосконалення професійних умінь, гармонізації емоційних і логічних компонентів діяльності майбутніх учителів початкових класів, реалізації їх творчого потенціалу. Професія вчителя початкових класів наближена до мистецтва та містить у собі широкі можливості для творчої реалізації особистості педагога. Професійна підготовка потребує від студентів не лише потужної системи знань у галузі психолого-педагогічних, фундаментальних, професійно орієнтованих дисциплін і методичних умінь, але й вияву особистісних якостей. Вона налаштована на підготовку вчителя, який володіє не тільки традиційними, а й інноваційними технологіями навчально-виховного процесу, здатний до творчого, нестандартного вирішення навчально-виховних задач, які ставить перед ним сучасна освітня практика [5].

Успішне розв'язання висунутих перед вищою педагогічною школою завдань, подолання протиріч вимагає чіткого визначення вихідних концептуальних положень формування фахівців нового типу мислення. У нашому випадку йдеться про обґрунтування методологічних основ ефективної підготовки майбутніх учителів початкової школи до здійснення педагогічних досліджень у сучасних умовах.

Проблемам підготовки і перепідготовки сучасного педагога присвячено безліч досліджень українських та зарубіжних науковців, зокрема І. Беха, О.Гаврилова, О. Дубасенюк, О. Семенов, С. Сисоєвої, С. Тищенко, Т. Лапанік, А. Маркової, В. Сластьоніна, Дж. Равена (J. Raven), І. Хафізулліної, В. Хітрюк та ін.

Метою нашої доповіді є окреслення методологічних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики.

Як відомо, методологія – це вчення про наукове пізнання об'єктивної дійсності, система методів дослідження, що застосовуються в певній науці. У свою чергу, метод є засобом пізнання, оскільки знання, які містяться в ньому, визначають дії дослідника з пізнаванним об'єктом, підказують прийоми підходу до його вивчення і опису [5].

У Концепції «Нова українська школа» йдеться про те, що учителі вивчатимуть особистісно орієнтований та компетентнісний підходи, управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Збільшиться кількість моделей підготовки вчителя. Форми підвищення кваліфікації буде диверсифіковано: курси при ІІІО, семінари, вебінари, он-лайн-курси, конференції, самоосвіта (визнання сертифікатів). Учитель отримає право вибору місця і способу підвищення кваліфікації, як передбачено проектом Закону «Про освіту» [1].

На думку Г. Саранцева, до підготовки майбутнього вчителя необхідно висувати такі вимоги: засвоїти методологію наукового пошуку; оволодіти системним аналізом; уміти адаптуватися до різноманітних змін; прогнозувати процес розвитку тієї чи іншої ситуації [3].

О.Я. Савченко ядром професійної підготовки вважає її зміст, фундаментальність якого має забезпечити випереджувальну підготовку спеціаліста [2, с. 1]. Автор доходить висновку щодо необхідності оновлення змісту методичної підготовки вчителів за принципом цілісності, системності та інтеграції; врахування тих процесів, які визначають діяльність сучасної початкової школи. Крім того, О.Я. Савченко наголошує на необхідності врахування тих змін, що відбулися в суспільстві і пов'язані з науково-

технічним прогресом, посиленням інтеграційних процесів, інформатизацією і комп'ютеризацією [2, с. 1].

У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти, ефективність діяльності вищого навчального закладу з фахової підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців значною мірою залежатиме від результативності впровадження технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, що розвивають діяльнісний підхід до навчання [4, с. 78].

Отже, в результаті проведеного аналізу літературних джерел щодо методологічних основ професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики актуальними є особистісно орієнтований та компетентнісний підходи, які характеризуються готовністю особистості до самоосвіти, до розвитку творчого педагогічного потенціалу, до соціальної відповідальності, здатності до рефлексії, інформативної творчості в освітньому процесі, а також уміннями самостійно ставити конкретні педагогічні завдання і знаходити способи їхнього виконання, аналізувати й оцінювати отримані результати.

Ми вважаємо, що зазначена підготовка майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики повинна бути спрямована на формування мотиваційно-ціннісних орієнтацій студентів, системи їхніх знань, умінь та навичок і має передбачати розвиток творчого підходу до організації освітнього процесу.

Додатковими можливостями для студентів – практикантів є безпосередня участь у наукових конференціях, проектах і програмах міжнародних організацій; вивчення досвіду різних країн з модернізації системи освіти, зокрема аналіз системи професійного зростання «Освіта протягом усього життя», тощо.

Література

1. Концепція нової української школи [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/>
2. Савченко О.Я. Компетентісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи / О.Я Савченко // Гірська школа українських Карпат. — 2015. — № 12–13. — С. 39.
3. Саранцев Г. И. Методическая подготовка будущего учителя в современных условиях / Г. И. Саранцев // Педагогика. – 2006. – № 7. – С. 61–68.
4. Свіржевський М. П. Впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання: проблеми, пошуки, перспективи / М. П. Свіржевський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.- 2008.- Випуск 19.- С. 78-83
5. Степанюк К. І. Особливості ефективного використання методу проєктів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи / К. І. Степанюк // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Вища школа : національні пріоритети та європейські орієнтири», (Черкаси, 29–30 квіт. 2010 р.). – Черкаси : Вид. ЧНУ імені Богдана Хмельницького. – 2010. – С. 44–48.
6. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.